

Juhtumi stsenaarium Moodul 2 - Euroopa Prokuratuuri (EPPO) pädevused

Ungari ettevõtte tegevjuht X, kes on konkreetsetes pakkumus-/hankemenetluses osaleva konsortsiumi esindaja, võttis ühendus kahe Brüsselis asuva Euroopa Komisjoni ametnikuga. Konsortsiumi pakkumiste optimeerimiseks küsiti ELi ametnikelt, kas nad lubavad juurdepääsu teiste pakkujate konfidentsiaalsele hinnateabele ja muule delikaatsele äriteabele.

Brüsselis asuvad ametnikud, liikmesriikide A ja B kodanikud, olid valmis nõutud teavet jagama, küsides selle eest kumbki 20 000 eurot. Vestlused agentidega toimusid Londonis. Kohtumistel andsid A ja B nõutud teabe, andes X-ile näpunäiteid, mis võimaldasid konsortsiumil konkurendi pakkumisest mõnevõrra väiksem pakkumine teha. X esitas pakkumusmenetluse käigus valeväiteid ja ebaõigeid dokumente.

Juhtum äratas tohutut meedia ja avalikkuse tähelepanu kogu Euroopa Liidus. A ja B riiklikke prokuratuure teavitasi altkäemaksujuhtumist riiklikud meediateenused. Mõlemad liikmesriigid (A ja B) algatasid oma kodanike suhtes riikliku uurimise.

Märkus koolitajale:

- *See aluseks olev stsenaarium hõlmab erinevaid liikmesriike ja jätab lahtiseks, kas A, B ja X tegevus põhjustas tõepoolest kahju ELi finantshuvidele.*
- *Juhtumi stsenaarium jätab lahtiseks, kas A ja B olid valmis X-i pakkumustoimingutes vabatahtlikult aitama.*
- *Juhtumi stsenaariumis ei täpsustata, kas kulutused on hankega seotud või mitte (asjakohane 1. küsimuse puhul).*
- *Nimetatud liikmesriike A ja B saab muuta mis tahes osalevaks liikmesriigiks (kuid need peavad olema osalevad liikmesriigid).*
- *X-i tegevusriigiks võib määrata mis tahes muu mitteosaleva liikmesriigi nagu Taani, Iirimaa, Poola või Rootsi (kuid see peab olema mitteosalev liikmesriik).*
- *Altkäemaksu summa ei ole juhtumi puhul oluline. Seda saab muuta mis tahes muuks summaks.*

Küsimused:

Q1. Eeldades, et ELi finantshuvid on kahjustatud: milline on teie õiguslik hinnang X-i tegevusele? Kas EPPO võib algatada tema suhtes uurimise? Kas see muudaks midagi, kui ELi finantshuve ei kahjustataks?

Märkus koolitajale:

Selle osa eesmärk on algatada arutelusid mitteosalevate riikide kodanike vastu suunatud uurimiste üle. Lisaks tuleks uurida erinevust hankega seotud ja hankega mitteseotud kulutuste vahel.

Täiendavad märkused:

- X on ilmselgelt A-le ja B-le aktiivselt altkäemaksu andnud. Kuid PIF-direktiivi artikli 4 lõike 2 punkt b) (aktiivne korruptsioon) ei tundu olevat kohaldatav, kuna see konkreetne tegevus ei kahjusta ELi finantshuve. Süütegu pandi ilmselt toime põhieesmärgiga luua tingimused liidu finantshuve kahjustava süüteo toimepanemiseks (seonduv kuritegu). Kuigi altkäemaksu süütegu võib pidada lahutamatuult seotud süüteks (EPPO määruse artikli 22 lõige 3), ei ole tegemist siiski ne bis in idem põhimõttel toiminguga (oluliste faktide või sisuliselt samade faktide samasus) ja see pandi toime väljaspool Euroopa Liidu territooriume. Lisaks ei ole Ungari osalev liikmesriik. Kuna kuritegu ei kuulu EPPO territoriaalse ja isikulise pädevuse alla (EPPO määruse artikkel 23), puudub sellel võimalus altkäemaksu süütegu uurida.
- Kuna X on esitanud valeväiteid ja ebaõigeid dokumente ning samuti on toimunud kahju ELi finantshuvidele, on X tõenäoliselt toime pannud Euroopa Liidu finantshuve kahjustava pettuse PIF-direktiivi artikli 3 lõike 2 alusel. Tõenäoliselt kehtib ka EPPO isikulise pädevuse ulatus (EPPO määruse artikli 23 punkt b): Kuritegu pandi osaliselt toime osalevate liikmesriikide territooriumil (Brüsselis).
- Kui X-i tegevus ei oleks põhjustanud rahalist kahju Euroopa finantshuvidele, saaks EPPO oma pädevust teostada ainult juhul, kui kulutus ei ole hankega seotud (PIF-direktiivi artikli 3 lõike 2 punkt a)). Riigihankelepingute määratlus on esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 artiklis 101, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002.

Q2. Milline on teie õiguslik hinnang EPPO pädevusele liikmesriikide A või B prokuröri käsitlemise seisukohast, kes peab tegelema ELi agentide vastu esitatud süüdistustega?

Märkus koolitajale:

Selle osa eesmärk on arutada juhtumit siseriikliku prokuröri vaatenurgast, pidades silmas PIF-direktiivi ja EPPO määruse vastavaid sätteid. Osalejad peaksid arvestama nii asjakohast materiaali- kui ka menetlusõigust. Kohalolijad peaksid arvestama ka sellega, et tegevus toimus Londonis.

Täiendavad märkused:

- Kuigi on üsna ilmne, et A ja B on seotud „passiivse korruptsiooniga“, pole kindel, et nad on toime pannud PIF-kuriteo. PIF-direktiivi artikli 4 lõike 2 punkt a) nõuab kahju või „tõenäolise kahju“ tekitamist liidu finantshuvidele.
- Kuid võib arvesse võtta, et konsortsium on esitanud valeväiteid ja ebaõigeid dokumente ning pakkunud konkurendist napilt vähem. See asjaolu tekitab

vähemalt esialgse kahtluse, et A ja B aitasid kaasa X-i tegevusele, mida võib PIF-direktiivi artikli 3 lõike 2 kohaselt vaadelda kui pettust.

- Isegi kui A ja B korruptiivne tegevus ei pruugi olla kahjustanud liidu finantshuve, võib neid EPPO määruse artikli 22 lõike 3 alusel vaadelda kui „lahutamatu seotud kuritegusid“. Sel juhul tekib küsimus, kas A ja B abi X-i petturlikes tegudes ja samaaegses korrupsiooni toimepanemises tuleks käsitleda ne bis in idem põhimõtte kohaselt (oluliste faktide või sisuliselt samade faktide samasus). Kui jah, siis võib EPPO oma pädevust teostada ainult siis, kui PIF-kuriteo (kelmuse) maksimaalne karistus on kõrgem kui lahutamatu seotud kuriteo (alkäemaksu võtmine) eest.
- Tõenäoliselt kohaldub EPPO isikulise pädevuse ulatus (EPPO määruse artikli 23 punkt b või c): kuigi kuriteod pandi toime väljaspool osalevate liikmesriikide territooriume (London), panid need toime vastavate liikmesriikide kodanikud, kelle suhtes kehtivad personalieeskirjad. On põhjust eeldada, et liikmesriikidel A ja B on selliste korrupsiooniaktide puhul jurisdiktsioon isegi siis, kui need on toime pandud väljaspool nende territooriumi (siseriikliku jurisdiktsiooni topeltkontrollimine on siiski nõutav).

Q3. Kas teavitaksite A või B vastu esitatud süüdistustega tegeleva riikliku prokuröri juhtumist EPPOt? Kui jah, siis kuidas? Mida tuleb seni seoses riiklike juurdlustega ette võtta?

Märkus koolitajale:

Selle osa eesmärk on arutada ametlike samme, mida siseriiklikud prokurörid peavad astuma, et EPPO poole õigesti pöörduda. Arvestada tuleb ka sellega, et kahju ei ole siiani suudetud hinnata.

Põhjus 53 EPPO määrusest („lai tõlgendus Euroopa teavitamiskohustusest“) võib osutada probleemiks. Samuti võib tekkida arutelu selle üle, mida tuleb teha, kui EPPO ei kasuta oma evokatsioonioigust EPPO määruse artikli 27 lõikes 1 sätestatud ajavahemike jooksul.

Täiendavad märkused:

- Teavitage vastavalt EPPO määruse artikli 24 lõigetele 2 ja 4 Euroopa delegaatprokuröri järgnevalt: tekitatud või tõenäoliselt tekitatava kahju kirjeldus, kuriteo võimalik õiguslik liigitus, kättesaadav teave võimalike kannatanute, kahtlusaluste ja teiste asjaga seotud isikute kohta.
- EPPOt teavitatakse ka siis, kui kahju hindamine ei ole võimalik (EPPO määruse artikli 24 lõige 5).
- Pärast sellest teavitamist peab EPPO otsustama, kas võtta asi menetlusse või mitte. Otsus tuleb teha hiljemalt 5 päeva jooksul (Euroopa peaprokuröri kinnitatud erijuhtudel vastavalt 10 päeva).

- Siseriiklikud prokurörid peavad hoiduma vahepeal igasugustest edasistest juurdlustest, mis võivad EPPO otsust kahjustada (välja arvatud kiireloomulised meetmed). Seda ei kohaldata, kui EPPO ületab tähtaegu (vt EPPO määruse artikli 27 lõige 2: “lõikes 1 osutatud aja jooksul ...”).

Q4. Kui tekib vaidlus, et EPPO ei ole A ja B juhtumiga seoses pädev, kuna

- **ELi finantshuvidele ei tekitatud finantsalast kahju või**
- **rahaline kahju on alla 10 000 euro.**

Kuidas sellised eriarvamused lahendada?

Märkus koolitajale:

Selle osa eesmärk on arutada EPPO ja siseriiklike ametiasutuste vaheliste erimeelsuste lahendamist. Kohalolijatele on oluline teada, et EPPO määruse artikli 25 lõige 6 sätestab, et selliste küsimuste üle on peamiselt pädevad otsustama siseriiklikud ametiasutused. Kuid see säte kehtib ainult küsimustes, kas kuritegu kuulub EPPO määruse artikli 22 lõigete 2 või 3 või artikli 25 lõigete 2 või 3 kohaldamisalasse. Kui juhtum kuulub EPPO määruse artikli 22 lõike 1 reguleerimisalasse, võib tekkida arutelu, kuidas saaks erimeelsusi lahendada.

Täiendavad märkused:

- Juhtum a: eriarvamus puudutab küsimust, kas kuritegu kuulub EPPO määruse artikli 22 lõike 1 reguleerimisalasse. Seetõttu määruse artikli 25 lõiget 6 ei kohaldata. See, kas rahaline kahju on tekkinud või mitte, oleneb EPPO hinnangust. Kui jah, võib EPPO kasutada oma pädevust menetluse alustamise näol, kui ei, võib ta sellisest tegevusest hoiduda.
- Juhtum b: vastav siseriiklik asutus võib eriarvamuse lahendada, kuna EPPO määruse artikli 25 lõike 2 kohaldamisala on kahtluse all. Kuna liidu teenistujaid kahtlustatakse kuriteo toimepanemises, tuleks otsus langetada EPPO kasuks.

Q5. Kas Euroopa delegaatprokurör võib otsustada mitte algatada A ja B vastu hagi, kui kahju (või tõenäoline kahju) ELi finantshuvidele on väiksem kui

- 100 000 eurot?**
- 10 000 eurot?**

Märkus koolitajale

See on vaid vahepealne küsimus, mille võib täiendavalt tõstatada, kui selleks on aega.

Täiendavad märkused:

- *Euroopa delegaatprokurör võib EPPO määruse artikli 27 lõike 8*

kohaselt mõlemal juhul loobuda oma evokatsiooniõiguse kasutamisest, kui kolleegium on välja andnud konkreetsed suunised.

Q6. Arvestades, et EPPO on algatanud liikmesriikide A ja B siseriiklikud juurdlused: millises liikmesriigis peaks EPPO algatama oma uurimise?

Märkus koolitajale:

Selle osa eesmärk on arutada juhtumi rahvusvahelist mõõdet ja küsimust, kas EPPO saab A ja B suhtes algatatud uurimised liita. Osalejad peaksid lähemalt süvenema küsimusse, millises liikmesriigis võiks vastav menetlus toimuda. Arvesse tuleks võtta EPPO määruse artikli 26 lõikeid 4 ja 5.

Täiendavad märkused:

- *Põhimõtteliselt puudutab see rohkem kui ühe liikmesriigi jurisdiktsiooni. Võimalikud menetluse läbiviimise riigid on Belgia (elukohariik) ning liikmesriigid A ja B.*
- *Alaline koda võib otsustada liita artikli 26 lõike 5 kohased uurimised vastavalt EPPO määruse lõikele 4. Kui kõne alla saab tulla rohkem kui üks alaline koda, tuleks pädev alaline koda kindlaks määrata kodukorraga.*
- *Kuritegeliku tegevuse kese on suure tõenäosusega Londonis. Võib tekkida arutelu, kas Brüssel on samuti süütegude kese. Lisaks ei ole liikmesriiki, kus toime pandud kuritegude hulk oleks kõige suurem.*
- *Alaline koda võib otsustada, et uurimine peaks toimuma Belgias kui „kahtlustatava või süüdistatava alalises elukohas” (EPPO määruse artikli 26 lõike 4 punkt a). Kolleegium peab aga arvestama, et on võimalik, et Belgial ei pruugi olla juhtumite jaoks kohtualluvust, kuna kuritegu pandi toime väljaspool Belgia territooriumi (Ühendkuningriigis) ning nii A kui ka B ei ole Belgia kodanikud (nt Austria ei oleks sellistel juhtudel kohtualluvust). Seetõttu võib alaline koda otsustada ka uurimisi mitte liita ning anda liikmesriikide A ja B Euroopa delegaatprokuröridele ülesandeks algatada eraldi juurdlused.*